

Проект «Розвиток громадянської компетентності учнів Нової української школи: перший цикл початкової школи»



Пілотування навчальних матеріалів для других класів у 20 початкових класах

Концепція Нової Української Школи, затверджена урядом України у грудні 2016 року, визначила основні напрями реформ в освітній сфері до 2029 року. Концепція передбачає створення і запровадження нових освітніх стандартів початкової загальної освіти, що базуються на компетентнісному підході. Ключові компетентності, в свою чергу, передбачають формування соціальної і громадянської. Іншою характеристикою нових освітніх стандартів є інтегрований підхід до організації освітнього процесу, особливо у початковій школі.

Для реалізації Концепції було розроблено проект **«Розвиток громадянської компетентності учнів Нової української школи: перший цикл початкової школи»**.

Мета проекту – забезпечення підтримки вчителів початкових класів пілотних шкіл у формуванні соціальної і громадянської компетентності відповідно до нових освітніх стандартів на основі інтегрованого підходу.

Завдання для досягнення зазначеної мети:

- розроблення навчально-методичних матеріалів для педагогів, батьків та учнів других класів (завершення першого циклу початкової освіти) з формування громадянської компетентності;
- підготовка тренерів-наставників для навчання 200 вчителів других класів початкової школи (експериментальних) працювати за новими матеріалами та розробляти їх самостійно;
- створення он-лайн ресурсу для розміщення та обміну навчальними матеріалами з громадянської освіти для педагогів, батьків і дітей;
- використання розроблених навчальних матеріалів вчителями 200 класів.

Процес пілотування навчально-методичних матеріалів для педагогів, батьків і учнів других класів передбачав *опрацювання педагогами дев'яти тем модельної програми для 2 класу пілотних шкіл нової української школи: «Зміни», «Способи пізнання», «Територія», «Спільнота», «Вартість і цінність», «Хочу – можу – треба», «Ідеї – винаходи – відкриття», «Рух і час», «Все пов'язано з усім»*.

Кожна тема містить: орієнтовні дослідницькі/проблемні запитання; завдання; очікувані результати; очікувані результати учіння для учня/учениці (відповідно до кожної з чотирьох зазначених вище галузей Державного стандарту, індекс конкретного очікуваного результату); опис видів навчальної діяльності, через опрацювання яких учні

досягають очікуваних результатів; використані і рекомендовані джерела, зокрема електронні ресурси.

Види навчальної діяльності, запропоновані в рамках кожної теми, представлені через практичні вправи, інформаційні повідомлення, дискусійні та дослідницькі проблеми, кейси, матеріали для читання, завдання для роботи в групах, самостійної роботи, завдання для батьків (завдання для дитини із залученням батьків), які супроводжуються малюнками, картками, медіаматеріалами тощо. Кожен вид навчальної діяльності супроводжується докладним описом та орієнтовними навчально-методичними матеріалами для вчителів, призначеними заощадити час педагогові на пошуки.

Відповідно до 4-х компонентів, які повторюються в кожній темі та забезпечують системність навчання, групуються проблеми: 1) пізнання себе; 2) пізнання соціуму; 3) пізнання природи; 4) конструювання нових знань, рефлексія.

Описані матеріали педагоги інтегрували в освітній процес і надавали зворотній зв'язок після апробації.

Пілотування навчальних матеріалів для учнів других класів із питань формування громадянської компетентності було здійснено у **20** перших класах **10** загальноосвітніх шкіл вчителями, які пройшли п'ятиденний навчальний тренінг і дводенний тренінг з моделювання та розроблення матеріалів. Відповідною роботою було охоплено близько **600** учнів і учениць.

Так, *зворотній зв'язок* надали **18** (з **20** підготовлених осіб) *учителів початкових класів з 10 закладів освіти Вінницької, Волинської, Донецької, Дніпропетровської, Житомирської, Івано-Франківської, Запорізької, Київської, Львівської, Черкаської областей.*

З метою здійснення означеної роботи було розроблено й представлено педагогам інструментарій для оцінки пілотування та надання зворотного зв'язку.

Основними принципами зворотного зв'язку були: **об'єктивність, конкретність, недвозначність у висвітленні думок, обґрунтованість висновків.**

Учасникам пілотування було запропоновано **оцінити навчальні матеріали за трьома рівнями (високий, середній, нижче середнього) відповідно до 14 критеріїв.**

Результати оцінювання за критеріями проілюстровано гістограмою:



Отже, за результатами пілотування можна стверджувати, навчальні матеріали розроблені у межах проекту, **оцінено**, в цілому, учителями-практиками на досить **високому рівні**.

- ❖ Педагоги зазначають, що матеріали відповідають вимогам Державного стандарту початкової освіти та пропонованій модельній програмі. Вони методично грамотно структуровані, вміщують цікаві, різноманітні форми навчання, перевагу надано інтерактивним формам навчання, завдання компетентнісно орієнтовані.
- ❖ Учителі також **відмічають позитивні зміни** в результаті використання пропонованих розробок. А саме, в організації шкільного життя учні стали активними розробниками правил, відтак їх вправно виконували, змінювали; активно, із задоволенням виконували групові вправи, реалізовували проекти.
- ❖ Покращилися вміння висловлювати власну думку, ставити запитання і уважно вислуховувати думку співрозмовника, вести дискусію, демонструвати й аргументувати свій погляд, шануючи гідність інших та дотримуватися правил в освоєному громадському просторі.
- ❖ Позитивним є також і те, що до процесу виконання завдань активно залучались рідні дітей. Таким чином, вони стали учасниками спільного навчання, а не спостерігачами та критиками.
- ❖ Узагальнюючи отриманий матеріал зворотного зв'язку, зазначимо зменшення (у порівнянні з минулим роком) певної тенденції до суперечливих та полярних між собою висловлених суджень і коментарів.
- ❖ **Проте, залишається тенденція щодо суперечливих та полярних між собою висловлених суджень та коментарів у контексті:**
Спрощення/ускладнення – педагоги висловлюють думки про те, що деякий матеріал досить складний для дітей, не відповідає віковим особливостям, водночас, інші педагоги зазначають про те, що хотіли би отримати матеріал складнішого рівня.

- ❖ Дане спостереження ще раз підтверджує про *важливість різноманітності та академічної свободи вчителя у виборі змісту матеріалу* для конкретного класу чи колективу.
- ❖ *Значно збільшилось коментарів педагогів, в яких пропонуються різні варіації виконання вправ.* Це свідчить про неабияку зацікавленість у даних матеріалах і спроможність вчителів до творення власних матеріалів на основі пропонованих.
- ❖ Також, підкреслимо *нагальну потребу у продовженні роботи з розроблення й поширення матеріалів, спрямованих на формування громадянської компетентності і учнівства, і вчительства, і батьківської громадськості, зокрема.*
- ❖ Важливим також є продовження системної підготовка вчительства до реалізації концепції нової української школи, узгодження розуміння принципів, цінностей, понять.

Розроблені навчально-методичні матеріали стануть *дієвим ресурсом із конструювання навчального процесу для розвитку громадянської компетентності учнів другого класу Нової української школи.*